

ПРОГРАМА

для загальноосвітніх навчальних закладів

курсу за вибором

«ПРИКЛАДНІ ФІНАНСИ»

8 клас

За загальною редакцією доктора економічних наук, професора Смовженко Т.С.
Автори: Ткаченко Н.В. – завідувач кафедри фінансів Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ), доктор економічних наук, професор
Довгань А.І. – доцент кафедри педагогіки і психології Київського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів, кандидат географічних наук, доцент
Часнікова О.В. – доцент кафедри педагогічної майстерності Київського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів, кандидат педагогічних наук
Рябова О.Б. – Університет банківської справи Національного банку України (м. Київ), кандидат педагогічних наук
Лапішко З.Я. – доцент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ), кандидат економічних наук, доцент та інші.

«Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах» комісією з економіки Науково-методичної ради з питань освіти МОН України лист Інституту інноваційних технологій і змісту освіти від 29.05.2015 № 14.1/12-Г-331

Київ – 2015

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Останні дослідження, проведені в Україні, вказують на низький рівень фінансової освіти населення. Це є спадщиною попереднього суспільно-економічного періоду, коли фінансове планування стримувалося обмеженими можливостями споживання і відносною стабільністю доходів.

В даний час важливість фінансової освіти значно зросла з двох основних причин: відповідальність і ризик прийняття рішень, які можуть чинити серйозний вплив на життя і майбутнє, передаються від держави громадянам; фінансові послуги стають все більш різноманітними, відповідно споживачам необхідно робити складний вибір з широкої пропозиції можливих варіантів.

У питаннях управління фінансами та використання відповідних послуг, таких, як кредити та заощадження, у наявності значні проблеми між новими вимогами і старими практиками. Таким чином, необхідністю сьогодення стала базова фінансова освіта та просвітництво, які представляють собою надання знань, навичок і підходів для засвоєння позитивної практики управління грошима в питаннях отримання доходу, витрат, заощаджень, запозичень та інвестування.

Ці ж питання є актуальними для більшості громадян нашої держави, в тому числі і учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Для їх вирішення необхідно сформулювати в учнів основи фінансових знань, що передбачають розуміння функціонування ринкового механізму, розвинути уміння приймати раціональні економічні рішення.

Програма навчального курсу за вибором «Прикладні фінанси» пропонується для вивчення учнями 8 класу і розрахована на один рік вивчення за двома варіантами: А – 17 годин і Б – 35 годин.

Метою курсу є підвищення рівня фінансової грамотності учнів 8 класу, ознайомлення з практикою фінансової діяльності задля підвищення рівня власного добробуту та добробуту своєї родини.

Головними завданнями курсу є:

- формування базового рівня фінансової грамотності, необхідної для орієнтації та соціальної адаптації учнів до змін у житті сучасного суспільства, а також для професійної орієнтації школярів;
- розуміння сутності економічних явищ і їх взаємозв'язку, уміння виносити аргументовані судження з економічних питань, набуття досвіду в аналізі конкретних економічних ситуацій;
- вироблення практичних навичок прийняття відповідальних фінансових та економічних рішень як в особистому, так і в суспільному житті.

Структура курсу

Програма курсу будується за такими змістовими лініями:

Розділ I. ФІНАНСОВА АРИФМЕТИКА.

Розділ II. Я – КЛІЄНТ БАНКУ.

Розділ III. ШЛЯХИ ДОСЯГНЕННЯ ФІНАНСОВОГО УСПІХУ.

Програмою передбачено виконання практичних робіт та проектів, що дозволять учням зрозуміти взаємозв'язок навчального матеріалу з життєвою

практикою. Це дасть можливість закріпити знання і сформувати практичні уміння, необхідні для здійснення раціональної економічної діяльності.

Навчальна програма
«ПРИКЛАДНІ ФІНАНСИ» 8 клас

17 (35) годин

№ з/п	К-ть годин		Назва теми, зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
	А	Б		
ВСТУП				
1.	1	2	Тема 1. Суть поняття фінансова грамотність. Як добробут людини залежить від її фінансової поведінки.	Учень/учениця: <i>розповідає</i> про шляхи досягнення добробуту; <i>розуміє</i> від чого залежить добробут людини; <i>усвідомлює</i> необхідність раціональної фінансової поведінки.
2.	1	2	Тема 2. Роль грошей в житті людини. Гроші як засіб задоволення потреб людини. Функції грошей. «Життя по кишені».	Учень/учениця: <i>називає</i> основні функції грошей; <i>розуміє</i> роль грошей для досягнення життєвих цілей; <i>оцінює</i> власні фінансові можливості.
3.	1	2	<i>Практична робота №1.</i> «Вибір першочергових фінансових цілей»	Учень/учениця: <i>визначає</i> фінансові цілі; <i>уміє</i> ранжувати фінансові цілі; <i>аналізує</i> дохідні та витратні статті власного бюджету.
Розділ І. ФІНАНСОВА АРИФМЕТИКА				
4.	1	2	Тема 3. Робимо раціональні покупки. Проблема вибору. Отримуємо навички економії. Що вигідніше: купувати чи орендувати?	Учень/учениця: <i>розповідає</i> про раціональний вибір споживача; <i>уміє</i> співставляти затрати і вигоди від купівлі товарів та послуг; <i>отримує навички</i> економії власного бюджету; <i>оцінює</i> переваги та недоліки оренди.
5.	2	4	Тема 4. Плануємо власний бюджет. Фінансове планування. Робимо заощадження. Власна фінансова безпека. <i>Практична робота №2.</i> «Основні правила захисту грошей»	Учень/учениця: <i>пояснює</i> значення термінів «бюджет», «заощадження», «фінансова безпека»; <i>уміє</i> планувати власний бюджет; <i>усвідомлює</i> роль заощаджень для досягнення особистого добробуту; <i>розуміє</i> , як уникнути фінансових загроз.
6.	1	2	Тема 5. Причини та роль запозичень у фінансовому житті людини Причини виникнення боргу. Чи варто робити борги? Види	Учень/учениця: <i>називає</i> причини виникнення боргів; <i>розуміє</i> роль запозичень у фінансовому житті людини;

			запозичень. Управління боргом.	<i>розрізняє</i> види запозичень; <i>аналізує</i> шляхи управління боргами.
7.	1	2	Тема 6. Можливості вибору виду діяльності для молоді людини. Світова практика: молодіжний ринок праці. Ставка заробітної плати. Підприємницький дохід. Альтернативна вартість навчання. Чи варто жертвувати навчанням заради заробітку? <i>Проект.</i> Більше навчаєшся – більше заробляєш	Учень/учениця: <i>знає</i> про законодавчі основи регулювання ринку праці молоді; <i>визначає</i> власні можливості щодо заробітку; <i>розуміє</i> значення інвестицій у навчання; <i>аналізує</i> місцевий ринок праці молоді; <i>розраховує</i> альтернативну вартість навчання.

Розділ II. Я- КЛІЄНТ БАНКУ

9.	1	2	Тема 7. Як працює сучасний банк Банк – комерційна фінансова установа. Звідки у банку беруться гроші? Відкриття рахунку. Критерії надійності банківської установи. Рейтинг банків України.	Учень/учениця: <i>пояснює</i> , що таке «банк», «банківська система», «банківський рахунок»; <i>характеризує</i> джерела банківського прибутку; <i>усвідомлює</i> значення банківської системи в житті сучасної людини.
10.	2	4	Тема 8. Із скарбнички – на банківську картку Депозити. Банківські картки та заощаджувальні рахунки. Робимо накопичення. Способи нагромадження грошей. <i>Практична робота №3.</i> «Обираємо вигідний варіант банківського вкладу»	Учень/учениця: <i>знає</i> що таке «депозит», «банківська картка»; <i>називає</i> способи нагромадження; <i>розрізняє</i> нагромаджувальний та кредитний рахунки; <i>уміє</i> робити заощадження; <i>співставляє</i> доходність за різними банківськими вкладками.
11.	1	2	Тема 9. Кредити. Кредитна історія її формування. Кредити. Види кредитів. Кредитна історія. Механізм погашення кредиту. <i>Практична робота №4.</i> «Вибір найкращого варіанту придбання комп'ютера в кредит».	Учень/учениця: <i>пояснює</i> , що таке «кредит»; <i>називає</i> різні види кредитів; <i>розуміє</i> значення кредитної історії як запоруки фінансової довіри до споживача; <i>визначає</i> вигідність кредиту та можливості людини щодо його погашення
13	1	2	<i>Екскурсія до банку (філії банку).</i>	Учень/учениця: <i>аналізує</i> інформацію про банківські продукти.

Розділ III. ШЛЯХИ ДОСЯГНЕННЯ ФІНАНСОВОГО УСПІХУ

14.	1	2	Тема 10. Підприємництво - відповідальна фінансова діяльність. Сутність підприємницької діяльності та її характерні риси. Чи кожна людина може бути підприємцем?	Учень/учениця: <i>розповідає</i> про основні риси підприємця; <i>називає</i> джерела прибутку підприємця; <i>розуміє</i> роль підприємницької діяльності у житті суспільства
-----	---	---	--	--

15.	1	2	Тема 11. Інвестор, інвестиційна діяльність. Інвестиції та інвестиційна діяльність. Правила інвестування. Історії фінансового успіху.	Учень/учениця: <i>розповідає</i> про успішні інвестиційні проекти; <i>розуміє</i> значення інвестицій для економічного розвитку країни; <i>називає</i> види інвестицій родини.
16.	1	2	<i>Практична робота №5.</i> «Встановлення власних фінансових цілей»	Учень/учениця: <i>називає</i> джерела залучення грошей для реалізації власних фінансових цілей; <i>уміє</i> оцінювати власні фінансові можливості; <i>упорядковує</i> особисті економічні потреби
	16	32	Резерв 1 (3) год.	

Рекомендована література

1. Аксьонова О. В. Методика викладання економіки [Текст]: навч. посіб. / О. В. Аксьонова. – К.: КНЕУ, 2006. – 708 с.
2. Вулфел Ч. Энциклопедия банковского дела и финансов [Текст]: Чарльз Дж. Вулфел., 2000. – 1037 с.
3. Економіка [Текст]: зб. програм з економіки. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2009. – 117 с.
4. Гриджук Д. Про необхідність зрозумілих програм підвищення фінансової грамотності простих людей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrbanks.info/article/Dmitrii-Gridzhuk-o-neobhodimosti-vnjatnyhprogramm-povysheniya-finansovoi-gramotnosti-prostyh-ljudei.html>.
5. Ковальчук Г. О. Організація навчання з економіки [Текст]: навч. посіб. / Г. О. Ковальчук. – К.: Нац. пед. ун-т ім. М. Драгоманова, 2002. – 305 с.
6. Концепція розвитку економічної освіти в Україні [Текст] // Освіта України. – 2004. – № 6. – С. 42–46.
7. Міжрегіональна суспільна організація «Достижения молодых» – Junior Achievement Russia [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ja-russia.ru/ru/fl/>
8. Нетрадиційні уроки з економіки [Текст]: Навч.-метод. посіб. / Укл. О.В. Часнікова. – Х.: Торсін Плюс, 2008. – 128 с.
9. Основи споживчих знань [Текст] : Навч.-метод. посіб. для загальноосв. навч. закл.: 1 – 12 кл. / [Гільберг Т.Г., Довгань А.І., Капіруліна С.Л. та ін.]; за заг. ред. Н.В. Бескової, А.С. Єрохіної, К.О. Максименко, О.В. Овчарук. – К. : Навч. книга, 2008. – 816 с.
10. Портал споживача. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.consumerinfo.org.ua/>
11. Приходько Б. Стратегічні напрями підвищення рівня фінансової грамотності населення України [Текст] / Б. Приходько // Вісник Національного банку України. – 2014. – № 2. – С. 11–16.
12. Про схвалення Стратегії реформування системи захисту прав споживачів на ринках фінансових послуг на 2012-2017 рр. Розпорядження Кабінету Міністрів від 31.10.2012 р. № 867-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/867-2012-%D1%80>.
13. Програма розвитку фінансового сектору (USAID/FINREP-II) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.finrep.kiev.ua/structure/finedu/general_ua.php.
14. Собирая воедино : как создать хороший урок экономики. Economics America Национальный совет по экономическому образованию (США) / [СарапейджМакКоркл, Бонни Т. Мезарош, Джон С. Мортон и др.], 2004. – 61 с.
15. Сур'як А.В. Економічна культура в умовах ринкової трансформації: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. екон. наук : спец. 08.01.01 «Економічна теорія» / Сур'як А. В. – К., 2001. – 15 с.

16. Часнікова О.В. Економіка : практикум для учнів 10 (11) класів [Текст] : Навч.-метод. посіб.
/ О.В. Часнікова. – Х. : Ранок, 2008. – 62 с.